

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลาวและเวียดนามเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง ที่ตั้งอยู่ในแหลมอินโดจีนด้วยกัน โดยมีสายพู“หลวง” เป็นชายแดนระหว่างสองประเทศ มีความยาว 2,060 กิโลเมตร นับแต่ในอดีตประชาชนชาติลาว-เวียดนามมีความสัมพันธ์ และ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในฐานะบ้านใกล้เรือนเคียงอย่างสนิทแน่นความสัมพันธ์ดังกล่าวนับวันยิ่งได้รับการปรับปรุงและขยายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศได้มีความร่วมมือกันทุก ๆ ด้านยิ่งนับวันความสามัคคี และมิตรภาพจะเพิ่มพูนสูงขึ้น โดยเฉพาะนับตั้งแต่ที่มีการลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือกันระหว่างทั้งสองประเทศในวันที่ 18 กรกฎาคม 1977 เป็นต้นมา

ตามประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนาม ซึ่งให้เห็นว่า พระเจ้าล้านคำแดงของลาวครองราชย์สมบัติในปี ค.ศ. 1416 เป็นกษัตริย์ร่วมสมัยกับแลลยผู้สถาปนาราชวงศ์เลของเวียดนาม และได้เคยส่งทหารไปช่วยเวียดนามเป็นกำลังหนุนในการสู้รบกับจีน¹

ในปี ค.ศ. 1637 พระเจ้าสุริยวงสาของลาวได้ทรงทำการปักปันดินแดนกับจักรพรรดิเวียดนามคือพระเจ้าแลทันตองและได้อภิเษกสมรสกับราชธิดาของจักรพรรดิเวียดนามด้วย²

ส่วนประวัติศาสตร์เวียดนามได้เขียนไว้ว่าในปี ค.ศ. 1524 ขุนพลมกคางจุง ฉวยโอกาสที่สามารถปราบกบฏขับไล่อจักรพรรดิแลจิวตองออกจากราชธานีสำเร็จได้เข้ายึดครองอำนาจการปกครองและได้รับการรับรองจากจีนเมื่อปี ค.ศ. 1527 แต่ขุนนางผู้หนึ่งชื่อเหิงยงกิมซึ่งซื่อสัตย์ต่อราชวงศ์และได้หนีไปอยู่ในลาวซ่อนสมผู้คนตั้งเป็นกองทัพขึ้นและสามารถประกาศให้แลคั้งตองราชโอรสของจักรพรรดิแลจิวตองขึ้นเป็นจักรพรรดิองค์ใหม่ได้เมื่อปี ค.ศ. 1533

¹ปัญญา บริสุทธิ์, ชนชาติต่างๆ ในแหลมอินโดจีน (กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิชย์จำกัด, 2521), หน้า 147.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 148 .

ในปลายศตวรรษที่ 19 แหลมอิน โคจีน ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสและทั้ง 3 ประเทศใน แหลมอิน โคจีน ได้ถูกแบ่งออกเป็น 5 แคว้น คือแคว้นดั่งเก็ย (เวียคนามภาคเหนือ) แคว้นอันนาม (เวียคนามภาคกลาง) แคว้นโคชิน ไชนา (เวียคนามภาคใต้) แคว้นลาวและแคว้นกัมพูชาทั้ง 5 แคว้น นั้นถูกจัดให้รวมอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและการปกครองอย่างเดียวนั้นมีชื่อว่าสหพันธอิน โคจีน-ฝรั่งเศส³

แนวความคิดในการคืนดินต่อผู้เพื่อให้หลุดพ้นจากอิทธิพลของฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้เกิดขึ้น เฉพาะแต่ในลาวเท่านั้น แต่ได้เกิดขึ้นในเวียคนามและเขมรด้วย โดยในเวียคนามมีโฮจิมินห์ ใน เขมรมีเสอจ็อกมินและในลาวมีมหาคำแสน บุคคลทั้งสามได้ร่วมกันประกาศตั้งกรรมการขึ้นภาค ส่วนอิน โคจีนขึ้นในปี ค.ศ. 1929 และในปีต่อมา พรรคคอมมิวนิสต์อิน โคจีนได้กำเนิดขึ้นซึ่งนำโดย โฮจิมินต์ พรรคดังกล่าวได้นำพาขบวนการต่อสู้ของประชาชน 3 ชาติอิน โคจีนให้มีการร่วมมือกัน ในสภาพใหม่ ต่อมาภายหลังทั้ง 3 ประเทศได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส ตามสนธิสัญญาเจนีวาปี ค.ศ. 1954 แล้ว พรรคคอมมิวนิสต์อิน โคจีนได้ยุบเลิกไป

ความช่วยเหลือสนับสนุนของ โฮจิมินห์ ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อิน โคจีน ต่อการกอบกู้ เอกราชของลาว นอกจากจะเป็นแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์ต่อขบวนการปฏิวัติลาวแล้วยังเป็น การปฏิบัติตามสัญญาที่รัฐบาลลาวอิสระได้ให้ไว้เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 1954 ในข้อสัญญานั้นระบุว่า “รัฐบาลทั้งสองฝ่ายมีความเห็นร่วมกันเป็นเอกภาพและจะร่วมกันในทิศทางเสริมสร้างกำลัง ก่อสร้างฐานที่มั่นและขยายสงครามจรยุทธ์ตามแขนงต่างๆ(จังหวัด)ทางภาคใต้ของลาวและทั่ว ประเทศ”⁴ ซึ่งนั้นก็หมายความว่าลาวกับเวียคนามจะต้องร่วมกันต่อสู้กับนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสอย่าง เป็นเอกภาพดังที่ท่านโกสอน พมวิหาน ได้พูดในเวลาต่อมาว่า “การปฏิวัติของ 3 ประเทศอิน โคจีน ซึ่งต้องรวมความสัมพันธ์กันทั้งทางด้านการเมืองและการทหารเพื่อต่อต้านศัตรู อันเป็น ความสัมพันธ์รูปแบบพิเศษ ที่เริ่มมาจากความพัวพันแบบพิเศษระหว่างบรรดาประชาชาติที่ได้ ตั้งอยู่ในภาคพื้นเดียวกันมีสภาวะเคราะห์กรรมเหมือนกัน มีศัตรูร่วมอย่างเดียวกันทั้งยังมีอุดมคติ อย่างเดียวกันซ้ำในอดีตยังเคยอยู่ภายใต้การนำพาที่เป็นเอกภาพของพรรคเดียวกันคือพรรค คอมมิวนิสต์อิน โคจีน”⁵

³ สุพจน์ คำนถระกุล, นายพลสังข์โปร้กับการอภิวัฒน์ในประวัติศาสตร์ลาว (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, 2528), หน้า 19.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

⁵ โกสอน พมวิหาน, 30ปีแห่งการปฏิวัติลาว (เวียงจันทน์ : สำนักพิมพ์แห่งรัฐ, 1990), หน้า 31.

ปัญหาอินโดจีนก็น่าจะจบสิ้น ในเมื่อฝรั่งเศสซึ่งเป็นเจ้าของอาณานิคมได้มอบอำนาจอธิปไตยให้กับอินโดจีนและถอนกำลังออกจากอินโดจีนตามข้อตกลงเจนีวาปี ค.ศ. 1954 แต่การก่อกำเนิดเป็นเช่นนั้นไม่ ความไม่สงบในอินโดจีนหรือสงครามล้างผลาญในอินโดจีนยังคงดำเนินต่อไปอีกถึง 21 ปีนับแต่ปี ค.ศ.1954 จนถึง ค.ศ. 1975

สหรัฐอเมริกาเป็นปัจจัยสำคัญในการสืบสานสงครามอินโดจีนต่อจากฝรั่งเศส ทั้งนี้เนื่องจากว่าสหรัฐมีความเกรงกลัว ต่อการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ เพราะสหรัฐอเมริกาเห็นว่าข้อตกลงหรือสัญญาเจนีวาเป็นประโยชน์แก่การขยายตัวของคอมมิวนิสต์อินโดจีนในเอเชียและในโลกของเสรีได้ ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา จึงได้ถูกจัดตั้งขึ้นในวันที่ 8 กันยายน 1954 ภายหลังจากลงนามในสนธิสัญญาเจนีวาเพียง 47 วัน เป้าหมายของซีโต้ ในทางยุทธศาสตร์เป็นการเชื่อมต่อกับมีไตในตะวันออกเฉียงและนาไต้ในยุโรปเพื่อการปิดล้อมประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่ 2 ประเทศ ทั้งสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในประวัติศาสตร์การต่อสู้ของประชาชนลาวกับจักรวรรดิอเมริกา จะมีความสัมพันธ์กับการต่อสู้ของประชาชนเวียดนามเสมอ โดยเฉพาะนับตั้งแต่ลาวถูกฝรั่งเศสรุกรานใน ปี ค.ศ. 1893 และต่อมาเป็นสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1955 เป็นต้นมา พรรคคอมมิวนิสต์ลาว หรือ “พรรคประชาชนปฏิวัติลาว” ในปัจจุบันต้นกำเนิดมาจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนที่โฮจิมินห์ได้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 1930 ได้ช่วยเสนอแนวความคิดที่สำคัญที่สุดทางด้านยุทธศาสตร์ แบบวิธีการเคลื่อนไหวของพรรค เนื่องจากการต่อสู้ใน ลาว เวียดนามและกัมพูชาได้มีการขยายตัว เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในเวลานั้น การประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในปี ค.ศ.1951 ได้มีการตกลงให้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมา ในแต่ละประเทศ

ภายหลังที่พรรคประชาชนลาวได้ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม 1955 และได้มีความสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ดำเนินการต่อสู้กับการรุกรานของจักรวรรดิอเมริกาต่อไป ผ่านการต่อสู้มาหลายทศวรรษ สองพรรคและประชาชนทั้งสองชาติ ลาวและเวียดนามได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันสายสัมพันธ์นั้นได้กลายมาเป็นความสัมพันธ์แบบพิเศษระหว่างลาวและเวียดนามโฮจิมินห์และท่านไกสอน พมวิหาน ได้เป็นผู้วางพื้นฐานแห่งมิตรภาพระหว่างเวียดนาม-ลาวและลาว-เวียดนาม จากนั้นทั้งสองพรรคได้ดำเนินการปฏิวัติในแต่ละประเทศและมาได้ชัยชนะสุดท้ายในต้นปี ค.ศ.1975

ลาวกับเวียดนามได้มีความสัมพันธ์กันทางการทูตด้วยกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ซึ่งได้สนับสนุนให้ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนามมีความเข้าใจกัน จนนับวันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

รัฐบาลเวียดนามได้ช่วยสถานทูตลาว ของรัฐบาลลาวอิสระที่สถานอโยให้เป็นสะพานเชื่อมต่อกับ บรรดาประเทศสังคมนิยมและมิตรประเทศต่าง ๆ นอกจากนั้นรัฐบาลเวียดนามยังมีความยินดี ต้อนรับประชาชนลาวที่เข้ามาลี้ภัยชั่วคราวอยู่ในเวียดนาม และยังรับเอาเด็กเล็ก นักเรียน นักศึกษาหลายพันคนมาดูแลและให้การศึกษา ตลอดจนยังรับเอาพนักงานมาศึกษาวิชาการและให้การ ดูแลสุขภาพอีกด้วย

ภายหลังจากที่ทั้ง 2 ประเทศได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1975 จึงได้พร้อมกันสร้างสรรค์การ พัฒนาของแต่ละประเทศ เพื่อให้ทั้ง 2 ประเทศที่เคยมีความผูกพันช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการ พัฒนาและปกป้องรักษาเอกราชให้มีความยั่งยืนและขยายตัวตลอดไป สองชาติลาวและเวียดนามได้ ทำสัญญาต่างๆร่วมกันหลายฉบับในวาระต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะสนธิสัญญามิตรภาพและความ ร่วมมือระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่ได้ลง นามกันในวันที่ 18 กรกฎาคม 1977 โดยปฏิบัติตามแนวทางสากล เคารพอำนาจอธิปไตยของกัน และกัน สร้างมิตรภาพและการร่วมมือระหว่างทั้งสองพรรค สองรัฐและประชาชนทั้งสองชาติลาว และเวียดนาม เพราะฉะนั้นการที่ต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์และอยู่ร่วมกันได้โดยสันตินั้นแสดงให้เห็นว่าสนธิสัญญาและสัญญาต่างได้ชี้ให้เห็นถึงจุดประสงค์แห่งการเพิ่มทวีความสามัคคีและความ ร่วมมือกันอันยาวนานให้ปรากฏชัดเจนขึ้น

นับตั้งแต่ประเทศลาวได้รับการสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใน ปี ค.ศ.1975 เป็นต้นมา ในสถานการณ์ใหม่และเงื่อนไขใหม่ พรรคฯ รัฐบาลและประชาชนลาว ไม่ได้ลดละในการเสริมขยายมิตรภาพและความสามัคคีแบบพิเศษกับพรรคฯ รัฐบาลและประชาชน เวียดนามซึ่งแสดงออกในเอกสารสำคัญของทั้งสองพรรคฯ ที่มีการรับรองในการประชุมใหญ่แต่ละ ครั้งของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

ภายหลังจากที่ได้รับเอกราชมากกว่า 10 ปี โดยรวบรวมประสบการณ์ทางการพัฒนาที่ดีและ ไม่ดี พรรคฯลาวได้เปลี่ยนแปลงใหม่โดยการใช้ “จินตนาการใหม่” ซึ่งได้มีการรับรองในการ ประชุมใหญ่ครั้งที่ 4 ของพรรคฯลาวในปี ค.ศ. 1986 และในขณะที่ผู้นำเวียดนามมีความไม่แน่ใจว่า ควรจะดำเนินการปฏิรูปทางการเมืองหรือไม่และในแนวทางใด แต่ในด้านการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ นั้น ผู้นำเวียดนามตระหนักดีว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และนับแต่การประชุมสมัชชาพรรค คอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 6 ในปีค.ศ. 1986 เป็นต้นมา เวียดนามได้มุ่งมั่นปฏิรูปเศรษฐกิจของตน ตามแนวทางเศรษฐกิจแบบการตลาดอย่างจริงจัง ในระยะดังกล่าวพรรคฯลาวได้รักษา ความสัมพันธ์อย่างสนิทแน่นกับเวียดนาม มีการค้นหารูปการและวิธีการในการร่วมมือกันให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของแต่ละประเทศและนำเอาผลประโยชน์ที่แท้จริงมาให้ทั้งสองฝ่าย

มากยิ่งขึ้นสถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในทศวรรษที่ 90 ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ด้วยปัจจัยภายนอกหลายประการ ดังเช่น การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองภายในของสหภาพโซเวียตนับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 80 และการเจริญเติบโตของเงินทั้งทางเศรษฐกิจและการทหารที่ทำให้ประเทศเล็ก ๆ ต้องรวมกลุ่มกัน และเนื่องมาจากกระแสของโลกไร้พรมแดน การตั้งกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่น ๆ ดังเช่น เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Area หรือ NAFTA) กลุ่มสหภาพยุโรป (European Union) เป็นต้น ปัจจัยข้างต้นเหล่านี้เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้เวียดนามไขว่คว้าหาทางเข้าร่วมกลุ่มอาเซียน

ในยุคสงครามเย็น เมื่อลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ลาวได้จัดตั้งระบบ สหกรณ์หรือระบบการผลิตรวมหมู่ขึ้น ปรากฏว่ามิได้ทำให้เศรษฐกิจของลาวขยายตัวได้เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ยังต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากประเทศในค่ายสังคมนิยม และภายหลังจากการเสื่อมสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์และการสิ้นสุดของสงครามเย็น ลาวต้องเริ่มทบทวนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ ในปี 1986 โดยเรียกนโยบายนี้ว่า "จินตนาการใหม่"

นอกจากนี้ลาวได้ปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ จีน ไทย พม่า อาเซียน สหรัฐอเมริกา และกับประเทศยุโรปตะวันตกอื่น ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและขยายการลงทุนจากต่างประเทศ เพราะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของลาวไม่ได้อยู่เฉพาะค่ายสังคมนิยมเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศดังกล่าวมีผลให้อาเซียนพิจารณายอมรับให้เวียดนาม และลาวลงนามในสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือของประเทศในเอเชียอาคเนย์ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ณ ประเทศสิงคโปร์ ในเดือนมกราคม โดย "ประกาศแห่งสิงคโปร์ ปี 1992" แลกการร่วมนีกล่าวดึงเจตนารมณ์ที่อาเซียนต้องการเพิ่มสมาชิกในสนธิสัญญาว่าด้วยความสัมพันธ์และความร่วมมือในด้านความมั่นคงเพิ่มขึ้นนอกจากนี้ แลกการร่วมนีกล่าวยังมีส่วนที่กล่าวว่า อาเซียนจะร่วมมือกับประเทศในกลุ่มอินโดจีน ภายหลังจากที่มีการบรรลุความตกลงสันติภาพในปัญหาแกมพูชา

ในต้นปี ค.ศ. 1992 นายโววันเกียต (Vo Van Kiet) นายกรัฐมนตรีเวียดนามได้เดินทางมาเยือนเวียงจันทน์ซึ่งถือว่าเป็นสัญญาณยืนยันความใกล้ชิดทางการเมืองระหว่างสองประเทศ⁶ ผลจาก

⁶ The Nation.(12 February 1992) : p.4.

การเยี่ยมชมครั้งนี้เวียดนามได้เอื้อประโยชน์ให้ลาวคือให้ใช้เส้นทางออกทะเลโดยผ่านเมืองท่าต่างๆ ของตน⁷ ที่สำคัญมีการพิจารณาแผนการร่วมกันในการสร้างท่าเรือที่เมืองซอนลา ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลจีนใต้ ภายหลังจากเฉลิมฉลองครบรอบ 15 ปีแห่งการลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างลาวกับเวียดนาม ที่เวียงจันทน์ได้ไม่นาน ท่านโด เหมอย (Do Muoi) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้เดินทางมาเยือนเวียงจันทน์ ท่ามกลางการต้อนรับอย่างอบอุ่นของผู้มีระดับสูงทั้งในพรรคฯ และรัฐบาล

เบื้องหลังความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดนี้ ลาวและเวียดนามได้เจอปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นภายใต้เหตุการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและ มีการกำหนดนโยบายและระเบียบการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการชำระหนี้สินระหว่างกันให้เข้าสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐาน “กฎหมายระหว่างประเทศ” นอกจากนี้ยังมีการเจรจากันเกี่ยวกับปัญหาชายแดน โดยเน้นความพยายามที่จะทำให้การไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศลาวและเวียดนาม “เข้าสู่กฎระเบียบและกฎหมายของแต่ละประเทศ” ข้อปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความพยายามของทางการลาวที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์กับเวียดนามให้ดำเนินไปดังเช่นที่เคยปฏิบัติกันในทางสากลและยังเป็นสัญญาฉบับบอกว่าภายใต้กรอบ “ความสัมพันธ์พิเศษ” ทั้งสองฝ่ายยังคงมีข้อปัญหาที่จะต้องเจรจาทกลงกันอีก

การเยือนเวียดนามของประธานประเทศ ท่านหนุฮัก พูมสะหวัน ในเดือนสิงหาคม 1994 มีวัตถุประสงค์ที่จะกระชับความสัมพันธ์กับประเทศนั้น ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 และโดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1993

ในปี ค.ศ. 1997 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเวียดนาม นายพลควัน แคว (Doan Khue) ได้ไปเยือนลาวเพื่อกระชับความเป็นปีกแผ่นระหว่าง 2 กองทัพ และหารือในการที่จะทำสนธิสัญญาความร่วมมือในความสัมพันธ์ด้านการป้องกันประเทศ⁸ ในปีนี้นายกรัฐมนตรี หวอวัน เกียด ได้ไปเยือนลาวเพื่อร่วมฉลองครบรอบ 20 ปีของสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างลาวกับเวียดนาม และระหว่างการเดินทางไปครั้งนี้ได้มีการลงนามในข้อตกลงร่วมกันในด้านเกษตรกรรมและการพัฒนาชนบทในช่วงปี ค.ศ. 1998-2001⁹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างลาวและเวียดนามยังมีความมั่นคงและแนบแน่นต่อไป

⁷ ข่าวพาณิชย์, ฉบับวันที่ 25 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม พ.ศ.2535, หน้า 12.

⁸ Far Eastern Economic Review, Asia Yearbook 1998, p. 53.

⁹ Laos, EIU Country Report, (4th Quarter 1997), p. 37.

1.2 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนามนับตั้งแต่ที่ลาวได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและเวียดนามได้มีการรวมประเทศเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามจนถึงปี ค.ศ. 1997 เมื่อลาวและเวียดนามฉลองในสนธิสัญญา 20 ปีของการลงนามมิตรภาพและความร่วมมือ

1.3 กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาประเด็นปัญหาและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ พบว่ากรอบความคิดที่สามารถนำมาเป็นแนวทางการศึกษาคือกรอบความคิดเรื่อง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (interdependence) และความร่วมมือ (cooperation) ในที่นี้หมายถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและความร่วมมือกันในการต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมกับการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบอบคอมมิวนิสต์ของทั้งสองประเทศ

ริชาร์ด โรสเครนซ์ (Richard Rosecrance) และคณะได้ให้คำจำกัดความของการพึ่งพาซึ่งกันและกันว่า หมายถึง ความเกี่ยวเนื่องกันโดยตรง ระหว่างผลประโยชน์ของรัฐต่าง ๆ ซึ่งเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในรัฐหนึ่ง รัฐอื่น ๆ ก็จะถูกกระทบไปด้วยในทางเดียวกัน¹⁰

ริชาร์ด เอ็น คูเปอร์ (Richard N. Cooper) อธิบายว่า การพึ่งพาซึ่งกันและกัน หมายถึง ระดับของการมีอิทธิพลต่อกันทางเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศอื่น โดยสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอื่นด้วย¹¹

จอร์จ ที เครน (George T. Crane) และ อัลบา อามาวิ (Alba Amawi) อธิบายว่า การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศ หมายถึง การที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยต่อกันหรือพึ่งพาระหว่างกัน ซึ่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการเมืองโลกนั้น หมายถึง สถานการณ์ที่บ่งบอกได้จากจุดยืนของผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายและมีการตอบแทนต่อกันและกัน สิ่งที่เกิดขึ้นนี้จะปรากฏในรูปของปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางการทูต การเมือง การ

¹⁰R. Rosecrance, A. Alexandroff, W. Koehler, J. Kroll, S. Laqueur and J. Stocker, "whiter interdependence," *international organization*(summer,1977), p. 427.

¹¹ Richard N. Cooper, *Economic policy in an interdependence world : Essay in world economics* (London :The MIT press, 1986),p.291.

ไหลเวียนของเงินตรา สินค้า การติดต่อระหว่างประชาชน และ การส่งข่าวสารติดต่อกันข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลทำให้โลกมีลักษณะปราศจากพรมแดนระหว่างประเทศต่างๆ¹²

อย่างไรก็ตามกรอบความคิดของโรเบิร์ต โอ. โคเฮน (Robert O. Keohane) และ โจเซฟ เอส. ไนย (Joseph S. Nye) นับว่ามีความสำคัญที่สุดต่อการวิจัยนี้ได้มีการอธิบาย เรื่องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไว้ว่า ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นทุกขณะ จนกลายเป็น “การพึ่งพาอาศัยกันและกันอย่างสลับซับซ้อน (complex interdependence) กล่าวคือ เป็นระบบที่มีลักษณะ ระบบสังคมโลกมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอย่างสลับซับซ้อน และประเทศต่าง ๆ มีช่องทาง จักรกลและเครื่องมือในการติดต่อกันและมีปฏิสัมพันธ์กันหลายช่องทาง นโยบายต่างประเทศในสมัยปัจจุบันจะครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ มากมาย ที่ทุกเรื่องมีความสำคัญมากเท่าเทียมกัน จนไม่อาจจัดลำดับความสำคัญได้อย่างชัดเจนและที่สำคัญคือ กำลังอำนาจทางทหาร ได้ลดความสำคัญลงไปและไม่ได้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายของรัฐอีกต่อไป¹³

ในความหมายของ โคเฮน และ ไนย การพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีลักษณะต่างตอบแทน (reciprocal) จากทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นผลได้ร่วมกัน (mutual benefit) หรือผลเสียร่วมกัน (mutual cost) ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ อาจเป็นความร่วมมือหรือการแข่งขันกันก็ได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายอาจทั้ง “ได้” และ “เสีย” ในโอกาสต่างกัน

เรื่องความร่วมมือ (cooperation) โรเบิร์ต โอ. โคเฮน (Robert O. Keohane)¹⁴ มองว่าความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้เมื่อตัวแสดง (actors) ต่าง ๆ ปรับพฤติกรรมของตนเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์หรือสิทธิพิเศษ (preference) ที่คาดว่าจะได้จากตัวแสดงอื่น ๆ การปรับพฤติกรรมนี้จะผ่านกระบวนการประสานนโยบาย (policy coordination) ระหว่างกัน

¹² George T. Crane and Alba Amawi, *The theoretical of international political economy* (Oxford University Press, 1991), p. 123.

¹³ Robert O. Keohane and Joseph S. Nye, *Power and interdependence ; world politics in transition* : (Boston : Little Brown , 1977), p. 225.

¹⁴ Robert O. Keohane, "Cooperation and International Regimes," in *Perspectives on World Politics*, Richard Little and Michael Smith eds. (New York : Rout ledge, 1992), pp.102-114.

โดยสรุปก็คือ ความร่วมมือระหว่างรัฐบาล (intergovernmental cooperation) จะเกิดขึ้นได้เหมือนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลหนึ่งถูกพิจารณาโดยรัฐบาลอื่น ๆ ว่านโยบายของรัฐบาลนั้นไม่ขัดแย้งและอำนวยความสะดวกพร้อมของรัฐบาลต่าง ๆ ที่มาร่วมมือกันดำเนินไปได้จริง ๆ การพิจารณาโยบายดังกล่าวเป็นผลมาจากกระบวนการประสานนโยบาย หากความพยายามในการประสานนโยบายไม่ประสบผลสำเร็จจะทำให้เกิดความบาดหมางไม่ลงรอยกันขึ้น และเมื่อเกิดความบาดหมางไม่ลงรอยกันขึ้นแล้วก็จะนำไปสู่ความพยายามที่จะโน้มน้าวให้ตัวแสดงอื่นเปลี่ยนแปลงนโยบาย ถ้าหากความพยายามนี้ได้รับการต่อต้านก็จะเกิดความขัดแย้งในนโยบาย (policy conflict) แต่ถ้าความพยายามในการปรับนโยบายประสบความสำเร็จ ความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น ทั้งนี้แต่ละรัฐจะสนใจเฉพาะสิ่งที่ตนเข้าใจว่าเป็นผลประโยชน์ของตน และจะต่อรองผลประโยชน์กับรัฐอื่น ๆ ด้วยการทำข้อตกลงโดยไม่จำเป็นว่าจะต้องได้ผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน

ดังนั้น เมื่อมีความร่วมมือจึงไม่ได้หมายความว่าจะไม่มีความขัดแย้ง ในทางตรงกันข้าม ความร่วมมือเป็นแบบผสมผสาน ระหว่างความขัดแย้งกับความพยายามที่จะเอาชนะความขัดแย้ง ความร่วมมือไม่ควรจะถูกมองว่าไม่มีความขัดแย้งแต่ควรมองว่าเป็นปฏิกริยาตอบกลับต่อความขัดแย้ง ซึ่งหมายความว่า แม้จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น แต่รัฐต่าง ๆ ก็ยังสามารถร่วมมือกันได้ โดยมีผลประโยชน์อย่างหนึ่ง อย่างใดที่ทำให้รัฐมาร่วมมือกัน

จากกรอบความคิดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นับตั้งแต่มีการสร้างสายสัมพันธ์ทางการทูตในปี ค.ศ. 1962 และการลงนามสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือซึ่งกันในปีค.ศ. 1977 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนาม มีลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันตอบสนองตามความต้องการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ สิ่งเหล่านี้ ได้พิสูจน์ถึงความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าไม่มีการปฏิวัติเวียดนาม ก็ไม่อาจมีการปฏิวัติลาว การปฏิวัติเวียดนามได้รับชัยชนะ ก็ส่งผลกระทบต่อให้แก่การปฏิวัติลาวได้รับชัยชนะ การปฏิวัติลาวได้รับชัยชนะ ก็ส่งผลให้แก่การปฏิวัติเวียดนามขยายตัวยิ่งขึ้น

1.4 สมมติฐานในการศึกษา

ระบอบการปกครองแบบสังคมนิยม ปัญหาความมั่นคงร่วมกันและการปฏิรูปเศรษฐกิจตามแนวทางเดียวกันระหว่างลาวกับเวียดนามได้ผลักดันให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดติดกัน

1.5 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงการช่วยเหลือและความร่วมมือในด้านต่างๆ ระหว่างลาวและเวียดนาม ตั้งแต่สมัยต่อสู้เพื่อเอกราชและภายหลังได้รับเอกราช ในปี ค.ศ. 1975
- 2) เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือในการเมืองและการต่างประเทศระหว่างลาวกับเวียดนาม ภายใต้อนุสัญญามิตรภาพและความร่วมมือรอบ 20 ปี (1977-1997)

1.6 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนามโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร(documentary research) เป็นหลัก ทั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลทางวิชาการและสถิติจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความทางวิชาการ คำแถลงการณ์ของรัฐบาลทั้งสองประเทศ เอกสารทางราชการและหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง ซึ่งพิมพ์เผยแพร่โดยรัฐบาลลาวและเวียดนาม โดยเฉพาะในช่วงหลังเมื่อ 2 ประเทศได้รับเอกราช ในปี ค.ศ. 1975 เป็นต้นมาจนถึงปี ค.ศ. 1997 เมื่อรัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ลงนามรอบ 20 ปีของสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือ โดยนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา(descriptive analytical method) นอกจากนี้จะทำการสัมภาษณ์บุคคลและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านความร่วมมือดังกล่าว

1.7 วิธีการนำเสนอ

- การนำเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 บทดังต่อไปนี้
- บทที่ 1 เป็นบทนำที่กล่าวถึงความเป็นมาและสภาพปัญหา กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา สมมติฐาน ขอบเขตการศึกษา วัตถุประสงค์ในการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา วิธีการนำเสนอ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
 - บทที่ 2 กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนามก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และการรวมเวียดนามเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
 - บทที่ 3 ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1975-1985
 - บทที่ 4 เช่นกันได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1985-1997
 - บทที่ 5 เป็นการสรุปและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลาวกับเวียดนาม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างลาวกับเวียดนามก่อนและหลังจากทั้งสองประเทศได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1975
2. เพื่อให้เข้าใจถึงการปฏิรูปเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศของเวียดนามและลาวในช่วงปี ค.ศ. 1986 ถึง 1997
3. เพื่อที่รัฐบาลลาวจะได้อาศัยความสัมพันธ์และความร่วมมือเหล่านั้นเป็นแบบอย่างในการเจริญความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย